

Cauza C-132/22**Rezumatul cererii de decizie preliminară întocmit în temeiul articolului 98 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție****Data depunerii:**

25 februarie 2022

Instanța de trimitere:

Tribunale Amministrativo Regionale per il Lazio (Italia)

Data deciziei de trimitere:

13 decembrie 2021

Reclamanți:

BM

NP

Pârât:

Ministero dell'Istruzione, dell'Università e della Ricerca – MIUR

Obiectul procedurii principale

Acțiuni introduse la Tribunale Amministrativo Regionale per il Lazio (Tribunalul Administrativ Regional din Lazio), având ca obiect anularea Decretului ministerial nr. 597/2018. Acest decret, adoptat de Ministero dell'Istruzione, dell'Università e della Ricerca (Ministerul Educației, Universităților și Cercetării), reglementează procedura de stabilire a listelor naționale de candidați eligibili pentru posturile de profesori pe durată nedeterminată și pe durată determinată în instituțiile de stat de învățământ superior artistic, muzical și în domeniul dansului (denumite în continuare „instituțiile de învățământ superior artistic”). Decretul menționat este atacat în măsura în care, în vederea admiterii la această procedură, nu recunoaște posibilitatea ca experiența profesională necesară, de cel puțin trei ani, să poată fi dobândită și în instituții de același nivel situate în alte state membre. În acest scop, se solicită de asemenea neaplicarea Legii nr. 205/2017, care constituie reglementarea de drept primar în temeiul căreia a fost adoptat decretul ministerial în discuție.

Obiectul și temeiul juridic al trimiterii preliminare

Compatibilitatea legislației italiene privind stabilirea listelor naționale de candidați eligibili pentru atribuirea de sarcini didactice pe durată nedeterminată și pe durată determinată în instituțiile de învățământ superior artistic cu articolul 45 alineatele (1) și (2) TFUE și cu articolul 3 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul (UE) nr. 492/2011.

Întrebarea preliminară

Articolul 45 alineatele (1) și (2) TFUE și articolul 3 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul (UE) nr. 492/2011 trebuie interpretate în sensul că se opun unei norme precum cea prevăzută la articolul 1 alineatul 655 din Legea nr. 205/2017, potrivit căreia, pentru participarea la procedura de înscriere pe listele de candidați eligibili în vederea încheierii ulterioare a unor contracte de predare pe durată nedeterminată și pe durată determinată în instituțiile italiene de învățământ superior artistic, se ține seama exclusiv de experiența profesională dobândită de candidați în cadrul unor astfel de instituții naționale, iar nu și în instituții de același nivel din alte țări europene, având în vedere finalitatea specială a procedurii în cauză, și anume combaterea fenomenului precarității locurilor de muncă pe plan național, iar, în cazul în care Curtea de Justiție ar considera că, în mod abstract, reglementarea italiană nu contravine cadrului legislativ european, măsurile pe care aceasta le prevede pot fi considerate, în mod concret, proporționale cu obiectivul de interes general care trebuie atins, menționat anterior?

Dispozițiile de drept al Uniunii invocate

Articolul 45 alineatele (1), (2) și (4) TFUE

Articolul 3 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul (UE) nr. 492/2011 din 5 aprilie 2011 privind libera circulație a lucrătorilor în cadrul Uniunii (denumit în continuare „Regulamentul nr. 492/2011”)

Dispozițiile naționale invocate

Legea nr. 205 din 27 decembrie 2017 (denumită în continuare „Legea nr. 205/2017”). În special, articolul 1 alineatul 655 prevede că personalul didactic care nu deține deja un contract pe durată nedeterminată în cadrul instituțiilor de învățământ superior artistic care a promovat un concurs în vederea includerii pe listele de candidați eligibili pentru posturi de suplینitori de scurtă durată și care a efectuat, până în anul universitar 2020/2021 inclusiv, cel puțin trei ani universitari de predare, chiar cu întrerupere, în ultimii opt ani universitari, în cadrul uneia dintre instituțiile menționate, la cursurile prevăzute de legislația relevantă este înscris pe listele naționale speciale în vederea atribuirii sarcinilor didactice pe

durată nedeterminată și pe durată determinată, cu titlu subsidiar față de listele naționale existente de candidați eligibili pe bază de diplome și față de cele prevăzute la alineatul 653, în limita posturilor vacante disponibile. Înscrierea pe listă se efectuează potrivit unor modalități definite prin decret al ministrului educației, universităților și cercetării.

Decretul ministerial nr. 597/2018 (denumit în continuare „Decretul nr. 597/2018”). În special, articolul 2 alineatul 1, care definește cerința privind vechimea didactică universitară, prevede că pot participa la procedura de stabilire a listelor de candidați eligibili numai candidații care au efectuat cel puțin trei ani universitari de predare în cadrul instituțiilor de învățământ superior artistic, fără a recunoaște, în schimb, experiența profesională anterioară dobândită în instituții de același nivel din alte state membre.

Prezentare succintă a situației de fapt și a procedurii

- 1 Ministerul pârât, în temeiul dispozițiilor articolului 1 alineatul 655 din Legea nr. 205/2017, a adoptat Decretul nr. 597/2018 pentru a reglementa stabilirea listelor de candidați eligibili pentru atribuirea sarcinilor didactice în instituțiile de învățământ superior artistic.
- 2 Reclamanții au atacat Decretul nr. 597/2018 în fața instanței de trimitere, solicitând anularea acestuia, în măsura în care, la articolul 2 alineatul 1, pentru admiterea la procedura de stabilire a listelor de candidați eligibili, nu recunoaște experiența profesională anterioară dobândită în instituții străine, precum și a listei naționale de candidați eligibili, întocmită în temeiul aceluiași decret. În plus, reclamanții solicită neaplicarea articolului 1 alineatul 655 din Legea nr. 205/2017, care constituie reglementarea de drept primar.
- 3 Ministerul pârât solicită respingerea acțiunilor ca neîntemeiate.

Principalele argumente ale părților din procedura principală

- 4 Reclamanții susțin că legislația italiană încalcă articolul 45 TFUE și articolul 3 din Regulamentul nr. 492/2011, precum și principiile imparțialității și buneii funcționări a administrației publice coroborate cu articolele 3 și 97 din Constituția italiană.
- 5 Pârâtul arată mai întâi că Decretul nr. 597/2018 nu este nelegal, întrucât conținutul acestuia este conform cu dispozițiile Legii nr. 205/2017, care are un rang superior și constituie, așadar, reglementarea de drept primar cu caracter obligatoriu.
- 6 În continuare, pârâtul subliniază că finalitatea reglementării prevăzute de Legea nr. 205/2017 este de a pune capăt situației de precaritate în care se află numeroși profesori din instituțiile de învățământ superior artistic – astfel cum reiese și din articolul 1 alineatul 653 din legea menționată, la care se face trimitere la alineatul

655 subsecvent –, ceea ce ar justifica, așadar, ca, pentru a remedia această situație, să se prevadă cerința privind dobândirea vechimii chiar în instituțiile respective.

- 7 În plus, pârâtul exclude încălcarea dispozițiilor de drept al Uniunii menționate mai sus, întrucât, în speță, nu ar exista nicio diferență de tratament întemeiată pe cetățenia candidaților, ținând seama de faptul că această condiție de admitere la procedură ar fi aplicabilă atât cetățenilor italieni, cât și celor străini, fără deosebire.

Prezentare succintă a motivării trimiterii preliminare

- 8 În ceea ce privește Decretul nr. 597/2018, instanța de trimitere arată că acesta permite luarea în considerare a serviciului prestat în străinătate în cadrul unor instituții de același nivel cu instituțiile naționale de învățământ superior artistic numai în scopul evaluării diplomelor candidaților, iar nu și în scopul calculării celor trei ani de experiență didactică, această din urmă condiție fiind prevăzută de reglementarea națională în discuție pentru participarea la procedură.
- 9 În ceea ce privește interpretarea articolului 45 TFUE, instanța de trimitere consideră că Hotărârea Curții din 23 aprilie 1994, Scholz, C-419/92, la care fac trimitere reclamantii, nu este relevantă în speță, întrucât acea cauză privea un concurs public și avea ca obiect neatribuirea, în scopul evaluării diplomelor în vederea stabilirii ordinii de merit, a punctajului prevăzut pentru perioadele de serviciu anterioare efectuate în cadrul unei autorități administrative din alt stat membru, în timp ce prezentul litigiu privește o procedură rezervată cadrelor didactice cu experiență profesională anterioară în sectorul specific al instituțiilor de învățământ superior artistic de stat, iar nu un concurs general. În plus, în cauza menționată, perioada de serviciu efectuată nu a fost luată în considerare la evaluarea diplomelor candidaților, în timp ce, în speță, o astfel de perioadă este considerată valabilă în acest scop, dar nu și pentru îndeplinirea condiției privind vechimea de trei ani în serviciu.
- 10 Nici Hotărârea Curții din 12 mai 2005, C-278/03, nu ar fi relevantă, întrucât aceasta privea discriminarea unor cetățeni europeni în ceea ce privește accesul la posturi în administrația publică italiană, în timp ce în prezenta cauză reclamantii sunt cetățeni italieni care au lucrat în alte state membre.
- 11 În ceea ce privește, în schimb, interpretarea articolului 3 din Regulamentul nr. 492/2011, instanța de trimitere amintește Hotărârea Curții din 23 aprilie 2020, WN/Land Niedersachsen, C-710/18, punctul 33, precum și Hotărârea din 30 septembrie 2003, Köbler, C-224/01, și Hotărârea din 10 octombrie 2019, Krah, C-703/17; instanța de trimitere arată că din această jurisprudență reiese că nu se poate exclude în mod absolut posibilitatea de a nu lua în considerare perioadele de serviciu anterioare efectuate în alt stat membru, întrucât o restrângere a principiului liberei circulații a lucrătorilor poate fi admisă atunci când vizează realizarea unuia dintre obiectivele prevăzute de TFUE sau atunci când este

- justificată de motive imperative de interes general, cu respectarea principiului proporționalității.
- 12 Tocmai în lumina acestui fapt, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă obiectivul combaterii precarității locurilor de muncă pe plan național în sectorul instituțiilor de învățământ superior artistic, urmărit de reglementarea italiană în discuție, poate justifica restricțiile impuse în ceea ce privește participarea la procedura de stabilire a listelor de candidați eligibili în cauză, precum și dacă este proporțional.
 - 13 În această privință, instanța de trimitere, invocând Hotărârea din 26 noiembrie 2014, Mascolo și alții/MIUR, C-22/13, C-61/13-C-63/13 și C-418/13, precizează că adoptarea de către statele membre a unor măsuri vizând combaterea fenomenului precarității locurilor de muncă în administrația publică, rezultată din încheierea unor contracte pe durată determinată succesive, are drept scop nu numai satisfacerea unor interese naționale, ci și a unor interese europene, astfel cum ar reieși din Directiva 1999/70/CE.
 - 14 În ceea ce privește proporționalitatea măsurilor, instanța de trimitere amintește că, astfel cum prevede Decretul Președintelui Republicii nr. 143/2019, în prezent, angajarea pe durată nedeterminată în instituțiile de învățământ superior artistic se realizează într-o măsură de cel mult 50 % prin parcurgerea listelor naționale de candidați eligibili, în timp ce restul posturilor sunt alocate candidaților declarați câștigători în urma unor concursuri publice pe bază de diplome și de examene. Pentru încheierea de contracte pe durată determinată, în schimb, se prevede că se acordă prioritate cadrelor didactice înscrise pe listele naționale menționate mai sus și, cu titlu subsidiar, că fiecare instituție poate publica anunțuri pentru stabilirea unor liste de candidați eligibili pentru posturi de suplinitori de scurtă durată, în cazul în care nu este posibil să se ocupe toate posturile vacante. Prin urmare, înscrierea pe listele de candidați eligibili în discuție nu este singura posibilitate de a obține o funcție didactică pe durată nedeterminată în cadrul instituțiilor de învățământ superior artistic de stat, dat fiind că cel puțin 50 % din posturile disponibile sunt totuși rezervate persoanelor care au câștigat concursuri publice pe bază de diplome și de examene, pentru participarea la acestea neaplicându-se limitările prevăzute de Legea nr. 205/2017.
 - 15 Corte costituzionale (Curtea Constituțională) italiană, în hotărârea nr. 106 din 2 mai 2019, ar fi declarat de asemenea, deși cu privire la o altă reglementare, în materie de concursuri extraordinare, că normele de acest tip sunt, în principiu, conforme cu Constituția italiană, întrucât, oferind certitudine raporturilor juridice și vizând combaterea precarității locurilor de muncă, urmăresc să asigure buna funcționare a administrației. Prin urmare, acestea ar opera o restrângere care nu este nerezonabilă a dreptului de acces la funcțiile publice și a principiului concursului public.
 - 16 Având în vedere cele ce precedă, instanța de trimitere a decis să sesizeze cu titlu preliminar Curtea de Justiție.